

Nr 502.

Av herr **Östrand m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 41, med förslag till utlänningslag.

I proposition nr 41 har Kungl. Maj:t framlagt förslag till ny utlänningslag. Det främsta syftet med utlänningslagstiftningen i vårt land har alltsedan tillkomsten av den ursprungliga lagen år 1927 varit att skydda den svenska arbetsmarknaden. I sitt betänkande har 1949 års utlänningskommitté givit uttryck åt liknande uppfattning. Enligt kommittén måste tillströmningen av utlännningar till riket under överskådlig tid framåt kontrolleras till skydd för svenska intressen, i främsta rummet landets säkerhet och svensk arbetskraft. Även flera remissmyndigheter har betonat nödvändigheten av att lagen anpassas efter bl. a. de arbetsmarknadspolitiska förhållandena.

Emellertid har, enligt vårt förmenande, dessa synpunkter inte vunnit departementschefens beaktande i erforderlig utsträckning i lagförslaget. Redan det förhållandet att arbetstillståndsskyldigheten — i motsats till kommittéförslaget och den ännu gällande lagen — avses få karaktären av en undantagsbestämmelse från en generell arbetstillståndsfrihet leder till en principiell omvärdering av den utländska arbetskraftens ställning, som vi icke kan biträda. Vi vill därför förordna, att nuvarande formulering i princip bibehålles, dvs. att utlännning regelmässigt skall inneha arbetstillstånd men att Kungl. Maj:t äger att medge undantag härifrån.

I motsats till vad fallet var vid tillkomsten av den första utlänningslagen redovisar den nu aktuella propositionen inga villkor för arbetstillståndsgivningen. Detta torde äga samband med de tilltänkta fullmakterna för Kungl. Maj:t att anpassa utlänningskontrollens omfattning efter bl. a. de ekonomiska konjunkturernas växlingar. Emellertid är det vår uppfattning, att även under de mest gynnsamma arbetsmarknadsförhållanden måste vissa minimikrav uppställas vid behandlingen av utlänningsars arbetstillståndsansökningar. Sålunda kan det i princip inte accepteras, om utländsk arbetskraft antar anställning till underbetalning och på så sätt dumpar gängse löner. Ej heller bör arbetskraft införskivas från utlandet, om inom landet anvisning av erforderlig arbetare kan ske genom den offentliga arbetsförmedlingen eller på annat sätt. Vidare bör vederbörande utlännning ha nödvändiga kvalifikationer för det yrke, han söker arbetstillstånd inom. Någon anledning att göra avsteg från dessa principer i fråga om arbetstillståndsskyldiga utlännningar förelig-

ger icke, annat än om utlänning vistats här längre tid eller kan åberopa väsentliga humanitära skäl för sitt uppehåll här. Föreskrifter av denna innebörd torde därför utan olägenhet kunna införas i lagen, som härigenom enligt vår uppfattning skulle vinna åtskilligt i klarhet. Men även om de anförda villkoren uppfylles, är det därför inte självklart, att ett arbetskraftsbehov, som inte kan täckas med svenska arbetare, skall få tillgodoses med utländsk arbetskraft. Man måste nämligen ha i minnet, att arbetskraftsbrist många gånger beror på att en sysselsättning är mindre begärlig för svensk arbetskraft på grund av avlönings- och arbetsförhållanden. Tillåter man då utländsk arbetskraft att fylla ut sådana luckor, blir följderna, att den utländska arbetskraften konserverar de dåliga anställningsvillkoren — ett förhållande, som redan nu är vanligt på arbetsmarknaden men som inte kan stödjas från svensk arbetstagar synpunkt. Det synes oss därför motiverat, att nyssnämnda förslag till förtydligande av utlänningslagen kompletteras med vissa tillämpningsföreskrifter. Dessa bör gå ut på att man särskilt i fråga om nyanlända utlänningsar och ännu ej inresta sådana iakttar restriktivitet vid tillståndsgivningen. Arbetstillstånd bör beviljas dylika utlänningsar först sedan det konstaterats, att ifrågavarande arbetskraftsbehov bedömes som synnerligen angeläget från samhällsnyttosynpunkt att få täckt.

I likhet med kommittén föreslår departementschefen, att inflytandet från intresseorganisationerna på arbetsmarknaden begränsas till ärenden av principiell betydelse eller eljest av större vikt. Vissa remissinstanser har däremot föreslagit en återgång till bestämmelserna före tillkomsten av 1945 års utlänningslag, innebärande att organisationerna skulle erhålla tillfälle att yttra sig i samtliga arbetstillståndsärenden med undantag endast för fall av särskilt brådskande natur eller där andra särskilda omständigheter föreligger. Sistnämnda förslag överensstämmer enligt uppgift i stort sett med nuvarande praxis. I den mån man eftersträvar en positiv medverkan från organisationernas sida, vore det enligt vår uppfattning olyckligt, om nuvarande ordning icke kunde lagfästas. Som exempel kan nämnas, att Svenska metallindustriarbetareförbundet, inom vars verksamhetsområde den största yrkesgruppen utlänningsar torde återfinnas, enligt uppgift inte ens under åren för det mest gynnsamma arbetsmarknadsläget efter kriget ansåg sig kunna avgiva någon generell tillstyrkan till intagning av utländsk arbetskraft. Däremot har förbundet — efter prövning från fall till fall — medverkat till överföring av åtskilliga tusental utlänningsar, sedan detsamma genom sina lokalavdelningar först förvissat sig om att utlänningsarnas ankomst inte skulle skapa irritation bland de svenska arbetarna. En till generella uttalanden begränsad yttranderätt hade otvivelaktigt haft till följd, att förbundet

helt tagit avstånd från ifrågavarande rekryteringsaktioner. Det är vår förvissning, att det förtroendefulla samarbete, som upprätthållits mellan arbetsmarknadsmyndigheterna och fackorganisationerna, utgjort en av de främsta anledningarna till att de senaste årens stora utökning av den utländska arbetskraften har kunnat äga rum så anmärkningsvärt friktionsfritt som varit fallet. Det vore beklagligt, om förutsättningarna för detta samarbete nu undanröjdes.

När det gäller frågan om utländsk arbetskraft i statlig tjänst, delar vi den av vissa remissinstanser framförda uppfattningen, att arbetstillstånd bör krävas. Vi kan i motsats till departementschefen inte finna, att önskat resultat kan nås med nuvarande ordning, där statliga myndigheter har viss anmälningsskyldighet till utlänningskommissionen. Eftersom enligt lagförslaget arbetstillståndsfrihet föreligger under alla omständigheter, när det gäller statlig tjänst, framstår rekommendationen om samråd med arbetsmarknadsstyrelsen och arbetsmarknadens organisationer som meningslös. Vi anser därför, att bestämmelsen om arbetstillståndsfrihet i fråga om utlännings anställning i statlig tjänst bör utgå.

Under åberopande av ovan anförda får vi hemställa,

att riksdagen vid behandling av proposition nr 41 med förslag till utlänningslag måtte besluta

dels att i 15 § skall stadgas regelmässig skyldighet för utlänningsmyndigheten att inneha arbetstillstånd med möjlighet för Kungl. Maj:t att göra undantag härifrån samt att förslaget om att arbetstillstånd ej fordras för anställning i statens tjänst skall utgå,

dels att 16 § kompletteras med föreskrifter om att det vid prövningen av arbetstillståndsärende skall tagas hänsyn till läget på arbetsmarknaden i allmänhet och särskilt inom den yrkesgren, som avses, och därjämte till om anvisning å lämplig svensk arbetskraft kan erhållas genom offentlig arbetsförmedling eller annorledes, huruvida erbjudna arbets- och lönevillkor överensstämmer med vad som under motsvarande förhållanden gäller i fråga om anställande av svensk arbetskraft, samt att uppmärksamhet även skall ägnas den arbetssökandes personliga kvalifikationer, varvid dock i särskilda fall, såsom då utlänningsmyndigheten längre tid vistats här i landet eller synnerliga skäl av humanitär natur föreligger, tillstånd bör kunna meddelas, även om de vid utredningen framkomna arbetsmarknadssynpunkterna ej talar för bifall,

dels ock att 16 § ändras därhän att intresseorganisationernas på arbetsmarknaden hittillsvarande inflytande på arbetstillståndsärendena lagligen erkännes genom att organisationernas yttrande regelmässigt skall inhämtas, då arbetstillståndsärende ej är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter ej föreligger,

samt att vederbörande utskott måtte utforma de ändringar i förevarande lagtext, vartill de ovan framförda yrkandena föranleder.

Stockholm i februari 1954.

Erik Östrand.

Hans Gustafsson.

Göran Petterson.